MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Archeologienota

Programma van maatregelen

WACHTEBEKE PUYENBROECK (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Dahpné VERAART, Lise DEMEULEMEESTER

Projectcode: 2016K367

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
B - 8770 Ingelmunster

T +32 51 31 60 80
F +32 51 30 22 37
info@monument.be

R.P.R Gent, afd. Kortrijk
BTW BE 0441.337.825
monument.be

MONUMENT GROUP

➔ Administratieve gegevens

- ➔ Initiatiefnemer: Provinciebestuur Oost-Vlaanderen, W. Wilsonplein 2, 9000 Gent,
- ➔ Erkende archeoloog: Thomas Apers, OE/ERK/Archeoloog/2016/00110
- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Wachtebeke, provinciaal domein Puyenbroeck (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Lambertcoördinaten: X: 116944, Y: 204737; X: 117405, Y: 205037
- ➔ Wachtebeke, afdeling 1, sectie E, percelen 222m (partim)(zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

➔ Aanleiding vooronderzoek

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

➔ Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

➔ Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Inzake historisch bronnenmateriaal zijn de relevante bestaande bronnen en historische kaarten geraadpleegd via internet. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat dergelijke studie van dusdanige omvang is dat dit niet kan ingepast worden binnen deze archeologienota. Uit de landschappelijke boringen blijkt dat de ondergrond ter hoogte van het projectgebied voornamelijk bestaat uit mergel. Deze gronden zijn nat en bijgevolg in historisch opzicht niet interessant voor bebouwing, eventueel kunnen wel ontginningssporen aangetroffen worden. Uit het cartografisch onderzoek (zie verder) blijkt dat het perceel sinds 1771 nooit bebouwd is geweest, dus ook bewoningssporen uit de nieuwe tijd en later kunnen zo goed als uitgesloten worden.

Uit de historische en archeologische studie werd duidelijk dat de site zich bevindt in een zone met een redelijke verwachting voor archeologische sporen daterend uit de steentijd en later, hoewel op basis van enkel het bureauonderzoek niet met 100% zekerheid gesteld kan worden dat er effectief een archeologische site aanwezig is en wat de karakteristieken daarvan zijn. Over de diepte waarop de archeologische sporen zich zouden kunnen bevinden is weinig informatie.

Na de studie van de geplande werkzaamheden werd echter duidelijk dat deze nauwelijks zullen ingrijpen in het bodemarchief:

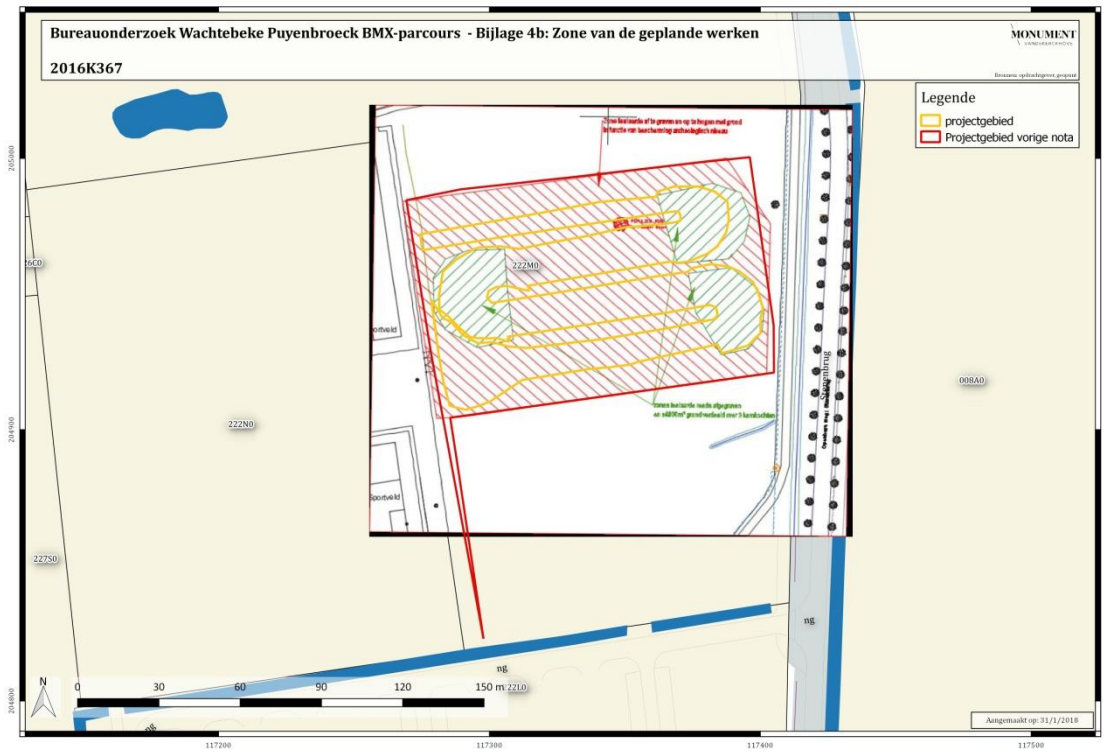
- Voor de aanleg van het BMX-parcours zal ca. 25cm aarde afgegraven worden. De graafwerken zullen 'achteruit' gebeuren zodat op het afgegraven terrein geen werfverkeer zal passeren. Dit om te vermijden dat het archeologisch niveau geraakt zal worden tijdens de afgraafwerken.
- Nadien zal de ondergrond opgehoogd worden en hier zal 'vooruit' gewerkt worden. Eerst wordt een bufferlaag van 30cm zand aangelegd waar nadien pas het werfverkeer over zal rijden.
- Als tijdens de werken blijkt dat deze maatregelen niet voldoende zijn om het archeologisch niveau te beschermen, zullen bijkomende maatregelen getroffen worden (rijplaten). Deze eventuele bijkomende maatregelen zijn ook al begroot en opgenomen in de kosten.

De geplande werken zijn niet ingrijpend genoeg om het potentiële archeologische niveau te verstoren en bijgevolg wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd. Om dit behoud *in situ* te kunnen garanderen, dient er wel een werfbegeleiding te gebeuren van de geplande werken. Om te controleren of het archeologisch niveau *in situ* bewaard kan blijven, zal een erkend archeoloog deze werken begeleiden. De werfbegeleiding heeft hier tot doel om ingrepen op het bodemarchief te vermijden. Het onderzoek blijft beperkt tot de registratie van de aangetroffen sporen en archeologische artefacten en dit met een zo beperkt mogelijke impact op de sporen en artefacten. Deze zullen op een gepaste wijze afgedekt worden.

➔ Planafbakening

Het gebied dat door de initiatiefnemer zal ontwikkeld worden is 1,1ha groot. Het terrein maakt deel uit van het provinciaal domein Puyenbroeck. Het projectgebied is gelegen in het oostelijke, braakliggende deel van het domein. Het wordt begrensd langs de oostzijde door de Stenenbrug, in het noorden door het perceel dat grenst aan de Zwarte Beek, in het westen door de sportterreinen op het domein en in het zuiden door de parking van het Provinciaal domein (zie Figuur 1 en bijlage 4b).

Er zal een nieuw BMX-parcours aangelegd worden en voor de aanleg hiervan zal ca. 25cm aarde afgegraven worden over de volledige oppervlakte van het projectgebied. Om het archeologisch niveau niet te verstoren zal er geen werfverkeer rijden over de reeds afgegraven grond. In een tweede fase zal de bodem zo snel mogelijk opgehoogd worden met een buffer van 30 centimeter zandige grond. Om dit zand aan te brengen zal ook 'vooruit' gewerkt worden, waarbij het zand eerst vooruit geduwd wordt en er dus enkel gereden zal worden op de opgehoogde laag. Indien deze maatregelen niet voldoende blijken, zullen bijkomende maatregelen getroffen worden (rijplaten).

Figuur 1: Uitsnede uit de GRB-kaart met aanduiding van het projectgebied en de zone van de geplande werken, bijlage 4b (bron: geopunt.be en initiatiefnemer)

➔ Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te bekomen dat de archeologische sporen *in situ* kunnen bewaard blijven. Indien er bij de geplande werken toch archeologische sporen worden aangetroffen, zullen deze geregistreerd worden. Hierbij worden volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen voorgesteld:

- ➔ Wat is de bodemopbouw?
- ➔ Zijn er archeologische sporen en structuren aanwezig?
  - Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- ➔ Tot welke archeologische periode(s) behoren het aangetroffen niveau en de archeologische sporen en/of artefacten?
- ➔ Kan op basis van de aangetroffen sporen een verwachtingspatroon voor de omliggende percelen opgemaakt worden?
- ➔ Zijn er mobiele (prehistorische) artefacten aanwezig? Zoja, uit welke periode stammen deze?

➔ Plan van aanpak

De geplande werken zijn niet ingrijpend genoeg om het potentiële archeologische niveau te verstoren en bijgevolg wordt er geen verder vooronderzoek geadviseerd. Om dit behoud *in situ* te kunnen garanderen, dient er wel een werfbegeleiding te gebeuren van de geplande werken. Om te controleren of het archeologisch niveau *in situ* bewaard kan blijven, zal een erkend archeoloog deze werken begeleiden. De werfbegeleiding heeft hier tot doel om ingrepen op het bodemarchief te vermijden. Het onderzoek blijft beperkt tot de registratie van de aangetroffen sporen en archeologische artefacten en dit met een zo beperkt mogelijk impact op de sporen en artefacten. Deze zullen op een gepaste wijze afgedekt worden.
De graafwerken gebeuren onder permanente begeleiding en op aansturen van de archeoloog.

➔ Staalname

Volgens de Code Van Goede Praktijk is staalname voor natuurwetenschappelijk onderzoek nodig als bij het onderzoek van een spoor concentraties van plantaardige, dierlijke of menselijke resten met kleine dimensies opgemerkt worden en als de kans reëel is dat er zich in het spoor microscopische organische resten bevinden. De beslissing om al dan niet stalen te nemen, gebeurt in functie van de onderzoeksvragen en –doelstellingen van de opgraving, maar ook in functie van de mogelijke aanwezigheid van natuurwetenschappelijk materiaal. Deze laatste zorgt ervoor dat onderzoeksresultaten kunnen verworven worden die buiten de op voorhand gestelde vraagstelling van het project vallen.
De doelstelling van dit onderzoek is het voorkomen dat het archeologisch vlak wordt vernietigd en eventuele sporen *in situ* bewaard worden. Indien toch sporen dreigen vernietigd te worden dienen deze onderzocht te worden en eventueel stalen genomen indien de sporen zich hiertoe lenen. Hiertoe worden enkele natuurwetenschappelijke analyses voorzien:

- 2 C14-analyses
- 2 natuursteenanalyses met herkomstanalyse
- 2 waarderingen en analyses van pollen
- 2 waarderingen en analyses van macroresten

➔ Criteria

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

De archeologische opgraving moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd.

➔ Schatting totale duur

Geschat wordt dat het afgraven van het terrein twee dagen in beslag zal nemen. Ook het ophogen zal ca. twee dagen duren. Zowel bij het afgraven als bij het ophogen dient permanent een archeoloog ter plaatse te zijn en dienen de werken onder begeleiding van en aangestuurd door de archeoloog te gebeuren. Bij het afgraven om na te gaan dat het archeologisch niveau niet vernietigd wordt en eventuele archeologische sporen worden geregistreerd. Bij het ophogen om er op toe te zien dat de voorgestelde werkwijze wordt toegepast.

Er wordt een bijkomende dag voorzien voor de registratie van eventuele sporen. Zodoende worden 5 dagen geschat voor de uitvoering van de werfbegeleiding.

➔ Kostenraming

De werfbegeleiding dient uitgevoerd te worden door minstens één erkend archeoloog (deeltijds), een veldwerkleider (permanent, zowel voor veldwerk als verwerking), een technisch medewerker (deeltijds voor het veldwerk) en een aardkundige (deeltijds, op afroep beschikbaar). Indien nodig worden materiaaldeskundigen en natuurwetenschappers deeltijds betrokken bij het onderzoek. De kosten voor graafwerken en werfinfrastructuur maken geen deel uit van deze kostenraming.
Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt een te verrekenen som van 5000 euro voorzien, die wordt opgenomen in de post verwerking.

- Veldwerk: 3 500 euro
- Assessment: 1 000 euro
- Verwerking: 6 000 euro
- Rapportering: 2 000 euro
- Conservatie: 500 euro

➔ Gewenste competenties

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens één gediplomeerde archeoloog die permanent op de site aanwezig is. De technisch medewerker dient slechts deeltijds aanwezig te zijn wanneer archeologische sporen worden aangetroffen.
Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

➔ De uitvoerende archeoloog dient ten minste 220 werkdagen veldervaring te hebben met onderzoek op landelijke sites. De uitvoerend archeoloog dient daarnaast aantoonbare ervaring te hebben op minstens drie steentijdsites.

➔ De technisch medewerker dient niet te beschikken over specifieke competenties

➔ Risicofactoren

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen de initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de werken optimaal op elkaar af te stemmen.

➔ Deponering

Het archeologisch ensemble zal gedurende het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na volledige afronding van het onderzoek zal dit overgemaakt worden aan de initiatiefnemer: Provincie Oost-Vlaanderen.